

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки та підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
економіки та підприємництва
"16" червня 2020 р.
С.І. Терещенко (Терещенко С.І.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ООК 1. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГРАМУВАННЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ
РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Спеціальність: 051 «Економіка»

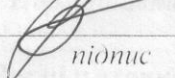
Освітня програма: «Економіка місцевого розвитку»

Факультет: економіки та менеджменту

Робоча програма з **СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГРАМУВАННЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ**

для студентів спеціальності **051 Економіка**.

Розробник: Медвідь В.Ю., проф. кафедри економіки та підприємництва, д.е.н., проф.

_____ Медвідь В.Ю. _____ ()
 прізвище, ініціали (підпис)

Робоча програма № 14 від "16" червня 2020 року.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва _____ (Терещенко С.І.)
 _____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми
 (керівник проектної групи) _____ (Медвідь В.Ю.)

Декан факультету економіки і менеджменту _____ (Строченко Н.І.)

Методист відділу якості освіти,
 ліцензування та акредитації _____ (Варшинець С.О.)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 30.06 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів –4,0	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальність: 051 «Економіка» (ОП «Економіка місцевого розвитку»)	Рік підготовки:
Змістових модулів -		2020-2021-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Курс
Загальна кількість годин – 120		1м
		Семестр
		1-й
		Лекції
		12 год.
		Практичні, семінарські
		12 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		96 год.
		Індивідуальні завдання:
		Вид контролю: екзамен
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітній ступінь: магістр	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить, %: для заочної форми навчання – 25/75 (24/96).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу: формування у студентів базових знань з методології стратегічного планування та програмування економічного розвитку територій, необхідних для прийняття ефективних управлінських рішень у подальшій професійній діяльності.

2.2 Завдання навчальної дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни «**Стратегічне планування та програмування в економічному розвитку територій**» студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

Знання: шляхів реалізації стратегічних підходів у забезпеченні реалізації реформ на місцевому рівні, володіння необхідною інформацією про зміни у нормативно-правових актах, усвідомлення передумов і наслідків їх прийняття для розвитку територіальних одиниць в Україні; розуміння передумов, переваг і технологій здійснення стратегічного управління місцевим еко-

номічним розвитком; визначення схожості/відмінності моніторингу та оцінки місцевого економічного розвитку та ін.

Вміння: визначення цілей, впровадження стратегій через управління оперативними програмами і проєктами, моніторингу і оцінювання досягнення результатів; застосування наукового, аналітичного, методичного інструментарію для формування та обґрунтування стратегій місцевого економічного розвитку та пов'язаних з цим управлінських рішень; оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень; формування групи зацікавлених сторін місцевого економічного розвитку; розвиток складових функціональної компетентності з питань стратегічного управління і проектного менеджменту та оволодіння вміннями формування проєктних пропозицій; прийняття ефективних рішень за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень та ін.

Вивчення навчальної дисципліни “*Стратегічне планування та програмування в економічному розвитку територій*” передбачає формування у студентів компетентностей:

№	Вид програмних компетентностей	Програмна компетентність	Шифр
	Загальні		
1		Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК 1
2		Здатність збирати, аналізувати та обробляти емпіричні та статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем населених пунктів та територій, робити на їх основі обґрунтовані висновки.	ЗК 3
3		Здатність спілкуватись з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань).	ЗК 4
4		Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	ЗК 7
	Спеціальні		
5		Здатність збирати, аналізувати та обробляти емпіричні та статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем населених пунктів та територій, робити на їх основі обґрунтовані висновки.	СК 2
6		Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку	СК 5
7		Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.	СК 8
8		Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.	СК 10

2.3. Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни “*Стратегічне планування та програмування в економічному розвитку територій*” студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

№	Програмні результати навчання	Шифр
1	Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності	ПРН 2

2	Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень	ПРН 9
3	Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.	ПРН 11
4	Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.	ПРН 14
5	Здійснювати еколого-економічну оцінку сталого розвитку території на основі відповідних індикаторів та розробляти методичний інструментарій для економічного обґрунтування оптимальних напрямків соціально-економічного розвитку.	ПРН 19

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Тема 1. Стратегічний підхід до планування розвитку територій: передумови, переваги, сутність та визначення базових понять.

Сутність стратегічного планування. Поняття стратегії. Стимулюючі чинники стратегічного планування. Вигоди та труднощі від застосування стратегічного планування. Переваги стратегічного планування.

Нормативно-правові засади стратегічного планування.

Принципи стратегічного планування. Об'єктивність. Цілепокладання. Результативність. Ефективність. Пріоритетність. Компетентність. Комплексність. Спадкоємність. Альтернативність. Прозорість. Ситуаційність. Партнерські відносини і партнерства. Лідерство. Залучення громади. Увага до потреб місцевих підприємців. Оперативність та орієнтованість на дії. Гнучкість. Креативність. Забезпечення сталого характеру.

Стратегічне планування місцевого розвитку. Успішні стратегії місцевого розвитку.

Тема 2. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування.

Етапи стратегічного планування. Технологія стратегічного планування. Основні кроки стратегічного планування. Інструменти стратегічного планування.

Ініціація стратегічного планування розвитку територій. Створення організаційних структур. Залучення представників громади до процесу стратегічного планування. Основні методи роботи з територіальною громадою. Створення дорадчих, експертно-консультаційних та інших органів.

Тема 3. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування.

Аналітична діяльність в рамках стратегічного планування місцевого розвитку. Соціально-економічний аналіз. Порівняльний аналіз. SWOT- аналіз. PESTLE-аналіз. Соціологічний аналіз.

Інформаційна база проведення соціально-економічного аналізу. Аналітичне супроводження соціально-економічного аналізу. Тенденції розвитку та якісні показники розвитку окремих сфер місцевого розвитку. Збір інформації та оцінка стану.

Профіль територіальної громади. Зміст профілю територіальної громади. Призначення описово-аналітичної частини.

SWOT-аналіз. Методологія проведення SWOT-аналізу. Визначення стратегічних зв'язків. Аналіз (висновки).

Соціологічний аналіз. Громадськість в процесі стратегічного планування. Вивчення думки лідерів громади, підприємців, населення.

Тема 4. Методологія визначення пріоритетів стратегічного розвитку територій.

Визначення місії, стратегічного бачення. Стратегічне бачення, пріоритети, цілі, завдання. Причинно-наслідкові зв'язки.

Розробка плану дій у вигляді оперативних цілей. Формування пакету проектів з розвитку територій. Стратегічні та операційні цілі. Правило SMART. Дерево цілей. Формування пакету проектів для розвитку територій.

Громадське обговорення та ухвалення стратегії. Громадська участь в процесі стратегічного планування.

МОДУЛЬ 2. КОНТЕКСТ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ. ПРОГНОЗУВАННЯ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.

Тема 5. Система моніторингу та оцінки в стратегічному плануванні.

Поняття моніторингу. Сутність моніторингу та оцінювання. Типи моніторингу. Вимоги до процедури моніторингу. Загальні та специфічні завдання моніторингу.

Організація моніторингу Стратегії. Моніторинг і оцінювання із залученням зацікавлених сторін. Розробка операційного плану проведення моніторингу. Періодичність моніторингу.

Критерії моніторингу. Критерії результату, продукту, ефективності. Критерії конкретного та загального впливу. Індикатори моніторингу.

Джерела даних для моніторингу. Звіт про результати моніторингу. Оприлюднення результатів моніторингу

Тема 6. Екологічне оцінювання в стратегічному плануванні.

Законодавчі засади СЕО. Нормативно-правове регулювання СЕО. Закон України про СЕО: основні визначення та базові поняття.

Сутність СЕО. Мета та завдання СЕО. Основні принципи реалізації СЕО. Вигоди від реалізації СЕО. Витрати на СЕО.

Порядок проведення процедури СЕО. Основні етапи СЕО. Способи проведення СЕО. Звіт СЕО. Участь громадськості. Врахування результатів СЕО в документах державного планування.

Тема 7. Прогнозування та програмування місцевого економічного розвитку.

Методологічні основи прогнозування місцевого економічного розвитку. Сутність прогнозу соціально-економічного розвитку. Нормативно-правове регулювання прогнозування соціально-економічного розвитку. Короткострокові та середньострокові прогнозу соціально-економічного розвитку громад.

Загальний алгоритм складання прогнозів. Методи прогнозування. Типова структура прогнозу соціально-економічного розвитку. Демографічний прогноз. Економічне прогнозування. Бюджетне прогнозування.

Показники соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади. Завдання органів управління у системі прогнозування місцевого економічного розвитку. Прогнозні індикатори.

Програмування місцевого економічного розвитку. Цільові програми соціально-економічного розвитку територій.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	заочна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ.						
Тема 1. Стратегічний підхід до планування розвитку територій: передумови, переваги, сутність та визначення базових понять.	18	2	2			14
Тема 2. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування.	20	2	2			16
Тема 3. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування.	11	1				10
Тема 4. Методологія визначення пріоритетів стратегічного розвитку територій.	18	2	2			14
Разом за змістовим модулем 1	67	7	6			54
Модуль 2. КОНТЕКСТ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ. ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПРОГРАМУВАННЯ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.						
Тема 5. Система моніторингу та оцінки в стратегічному плануванні.	18	2	2			14
Тема 6. Екологічне оцінювання в стратегічному плануванні.	11	1				10
Тема 7. Прогнозування місцевого економічного розвитку	16	2	2			12
Презентація проєктів Стратегії місцевого розвитку	8		2			6
Разом за змістовим модулем 2	53	5	6			42
Разом за семестр	120	12	12			96

5. Теми та план лекційних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Стратегічний підхід до планування розвитку територій: передумови, переваги, сутність та визначення базових понять. <i>Сутність стратегічного планування. Принципи стратегічного планування.</i>	2

2	Тема 2. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування. <i>Етапи стратегічного планування.</i> <i>Ініціація стратегічного планування розвитку територій.</i>	2
3	Тема 3. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування. <i>Аналітична діяльність в рамках стратегічного планування місцевого розвитку.</i> <i>Профіль територіальної громади.</i> <i>SWOT-аналіз.</i>	1
4	Тема 4. Методологія визначення пріоритетів стратегічного розвитку територій. <i>Визначення місії, стратегічного бачення.</i> <i>Розробка плану дій у вигляді оперативних цілей. Формування пакету проектів з розвитку територій..</i>	2
5	Тема 5. Система моніторингу та оцінки в стратегічному плануванні. <i>Поняття моніторингу.</i> <i>Організація моніторингу Стратегії.</i> <i>Критерії моніторингу.</i>	2
6	Тема 6. Екологічне оцінювання в стратегічному плануванні. <i>Сутність СЕО. Мета та завдання СЕО.</i> <i>Порядок проведення процедури СЕО. Основні етапи СЕО. Способи проведення СЕО. Звіт СЕО. Участь громадськості.</i>	1
7	Тема 7. Прогнозування та програмування місцевого економічного розвитку <i>Методологічні основи прогнозування місцевого економічного розвитку.</i> <i>Загальний алгоритм складання прогнозів.</i> <i>Показники соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади.</i>	2
	Разом	12

6. Теми практичних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Практичне заняття №1. Стратегічний підхід до планування розвитку територій: передумови, переваги, сутність та визначення базових понять. Аналіз зацікавлених сторін місцевого розвитку конкретної ОТГ. Визначення та ранжування проблем ОТГ.	2
2	Практичне заняття №2. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування. Створення робочої групи. Розробка комунікативної стратегії залучення громади.	2
3	Практичне заняття № 3. Методологія визначення пріоритетів стратегічного розвитку територій. Розробка базових сценаріїв розвитку ОТГ. Розробка базових варіантів Стратегічного бачення.	2

	Обґрунтування пріоритетів розвитку ОТГ на основі сценарного підходу. Визначення оперативних цілей розвитку ОТГ. Тестування знань, вмій, навичок студентів, здобутих слухачами під час вивчення курсу.	
4	Практичне заняття №4. Система моніторингу та оцінки в стратегічному плануванні. Розробка системи моніторингу реалізації Стратегії. Визначення індикаторів моніторингу для різних рівнів системи цілей. Підготовка таблиці індикаторів для подальшого моніторингу. Підготовка проєктів Стратегій розвитку ОТГ на основі попередніх напрацювань.	2
5	Практичне заняття № 5. Прогнозування та програмування місцевого економічного розвитку. Підготовка таблиці показників, індикаторів для складання прогнозу місцевого економічного розвитку. Тестування знань, вмій, навичок студентів, здобутих слухачами під час вивчення курсу.	2
6	Практичне заняття № 6 Презентація Стратегій місцевого розвитку. Презентація проєктів Стратегій розвитку ОТГ. Оцінка організації навчання слухачами.	2
	Разом	12

**7. Самостійна робота
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Стратегічний підхід до планування розвитку територій: передумови, переваги, сутність та визначення базових понять. Нормативно-правові засади стратегічного планування. Стратегічне планування місцевого розвитку. Успішні стратегії місцевого розвитку.	14
2	Тема 2. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування. Основні методи роботи з територіальною громадою. Створення дорадчих, експертно-консультаційних та інших органів.	16
	Тема 3. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування. <i>Інформаційна база проведення соціально-економічного аналізу.</i> <i>Соціологічний аналіз.</i>	10
3	Тема 4. Методологія визначення пріоритетів стратегічного розвитку територій. Правило SMART. Дерево цілей. Формування пакету проєктів для розвитку територій. <i>Громадське обговорення та ухвалення стратегії. Громадська участь в процесі стратегічного планування.</i>	14

	Тема 5. Система моніторингу та оцінки в стратегічному плануванні. <i>Джерела даних для моніторингу. Звіт про результати моніторингу. Оприлюднення результатів моніторингу</i>	14
	Тема 6. Екологічне оцінювання в стратегічному плануванні. <i>Законодавчі засади СЕО. Нормативно-правове регулювання СЕО. Закон України про СЕО: основні визначення та базові поняття</i>	10
	Тема 7. Прогнозування та програмування місцевого економічного розвитку. <i>Завдання органів управління у системі прогнозування місцевого економічного розвитку.</i>	12
	Презентація проєктів Стратегії місцевого розвитку	6
	Разом	96

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

- 1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (читання, переказ, конспектування).
- 1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.
- 1.3. *Практичні*: кейс-стаді, практична вправа, ситуаційні завдання.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

- 2.1. *Аналітичний*
- 2.2. *Методи синтезу*
- 2.3. *Індуктивний та дедуктивний методи*

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

- 3.1. *Проблемний*
- 3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*
- 3.3. *Дослідницький*
- 3.4. *Пояснювально-демонстраційний*

4. Активні методи навчання – використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій. *Інтерактивні технології навчання* – використання мультимедійних технологій, zoom, kahoot.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
 - рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;
 - результати виконання та захисту лабораторних робіт;
 - експрес-контроль під час аудиторних занять;
 - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
 - виконання аналітично-розрахункових завдань;
 - результати тестування;
 - письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

10. Розподіл балів, які отримують студенти
Форма контролю - іспит
(заочна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота							СРС	Разом модулів та СРС	Підсумко- вий іспит	Сума
Змістовий модуль 1 - 20 балів				Змістовий модуль 2 –20балів						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T 7	30	70	30	100
5	5	5	5	10	5	5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дис- ципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Медвідь В.Ю. Стратегічне планування та прогнозування в економічному розвитку територій (в Moodle). Режим доступу: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4277>

12. Рекомендована література

Нормативно-правові акти.

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 р. – К.: Інформаційно-видавниче агентство «ІВА», 1996. – 52 с.
2. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 берез. 2000 року № 1602 // Офіційний Вісник України, 2000. – №16. – С. 21.
4. Про державні цільові програми: Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1621-IV // Відом. Верх. Ради України. – 2004. – № 25. – С. 352.
5. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лют. 2015 року № 156-VIII – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua>.
6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серп. 2014 р. № 385. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

7. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр.: Постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 695 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>.
8. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 берез. 2016 р. № 79 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/05/Nakaz-Minregionu-79_31.03.16.pdf.
9. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»: Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 16, ст.138. - [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>

Базова

10. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, І. В. Валентюк, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 121 с.
11. Методологія стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні / Проект «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні». – К.: 2016. – 55 с.
12. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / А. Ткачук, В. Кашевський, П. Мавко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.
13. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІЕНЕЙ», 2015. – 256 с.
14. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакуленко В.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.
15. Практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад: Модуль 5. Стратегічний план розвитку громади. – Київ. - 2016. - [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/mod5web.pdf>
16. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2015. – 256 с.

Додаткова

17. Кейс стаді «Стратегічна екологічна оцінка: досвід впровадження в містах України. - [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/Keys-Study-CEO.pdf>
18. Кейс стаді «Розробка стратегій розвитку міст в Україні: інструкція та огляд практик». - [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/PLEDDG_strategic_planning.pdf
19. Джордж Едвард (Тед). Місцевий економічний розвиток – шлях для процвітання громади. Посібник з основ теорії і практики місцевого економічного розвитку, 2014 – 119 с.
20. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика: [монографія] / Н. В. Сментина. – Одеса: Атлант, 2015 р. – 365 с.

21. Від перспективного плану до стратегії розвитку громади (через призму досвіду об'єднаних територіальних громад Хмельниччини) / Ткачук А. Ф. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2018. – 76 с.
22. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади : навч. посіб. для посад. осіб місцевого самоврядування / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русін ; Асоціація міст України. – Київ : Ві Ен Ей, 2015. – 395 с.
23. Поява та значення стратегій місцевого економічного розвитку, Родрігес-Поуз, Андре та Тіймастра, Сильвія; Банк розвитку країн Латинської Америки, робочий документ № 2009/07, липень, 2009 р. [On The Emergence And Significance Of Local Economic Development Strategies, Rodríguez-Pose, Andrés and Tijnstra, Sylvia. CAF Working paper N° 2009/07. July, 2009].
24. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко; Рада Європи, Ін-т громадянського суспільства. – Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.